

Karnival, drammm ta’ Francis Ebejer, 1977*

Analiżi tal-karattri u tat-temi rikorrenti

Dorianne Bartolo

Dan id-dramm għandu għadd ta’ personaġġi li huma f’kuntrast għal xulxin. Hemm uħud li jiġġieldu filwaqt li oħrajn jipprovaw iżommu l-kalma. Il-palk f’ dan id-dramm jidher li huwa maqsum fi tliet partijiet. Iż-żewġ partijiet prinċipali jidher li huma opposti għal xulxin: it-terrazzin ta’ Anġlu u Manwela u binhom Joe, u d-Dar il-Qadima tal-aħwa Marija Grazzja, Liljana u David. Il-parti l-oħra hija t-triq li tifred dawn iż-żewġ idjar. B’rabta mal-familja ta’ Anġlu hemm it-tfajla ta’ Joe, Melina. Ma’ dawn il-karattri hemm personaġġ ieħor li żgur huwa marbut mal-Karnival: il-Maskerat. Jidher li dan il-karattru kien għadu jipparteċipa f’ dawn is-snin. Il-maskerat f’ dan id-dramm jista’ jiġi mqabbel mal-personaġġ tal-buffu f’aspetti artistici oħra, ngħidu aħna, fir-rumanzi ta’ Carmelo Camilleri.

Fid-dramm stess, wieħed jista’ jsib analiżi ta’ dawn il-karattri. Min-naha “Manwela: Aħna ġewwa kif tarana barra” u minn oħra, “it-tliet aħwa...barra mhux dejjem jitkellmu kif jitkellmu ġewwa – u l-kuntrarju” (Ebejer 127). Tul id-dramm, dawn l-istqarrijiet jidher li huma veri jew jersqu lejn dak li jiġri tassew. It-tema ċentrali hija l-‘Karnival’. Kollox donnu jiġi aċċettat proprju għaliex huwa l-Karnival. Minkejja dan, xorta hemm distakk u mibegħda bejn dawk tat-terrazzin u dawk ta’ faċċata. Meta kien jinstema’ xi għajdut, il-Maskerat kien ikun qisu l-kuxjenza u b’ton niggiezi ġieli qal, “Il-ġirien moderni mhux

** Rebbieh tal-Premju Atturi – Rothmans, 1976. Inħadem għall-ewwel darba fit-Teatru Manoel mill-Atturi Theatre Grupp f’Ottubru tal-1977 (Ebejer 126).*

hekk suppost! Rajt ma rajtx u smajt ma smajtx – suppost!” (Ebejer 130). Jingħad hekk minħabba li kontinwament, Manwela tat-terrazzin, kienet toħloq argumenti ma’ dawk tad-Dar il-Qadima.

Manwela toħloq distakk bejn l-għejxien tal-familja tagħha u ta’ dawk ta’ faċċata. Minkejja li trid tagħti stampa ta’ waħda li ma jimpurtahix minn dak li huwa irrelevanti għaliex moderna, fil-verità tagħmel bil-kontra. Il-personaġġ Anġlu jsemmi aspekk li jidher fir-rumanz modern ukoll u li jmur lil hinn mix-xejriet romantiċi. Dan l-aspekk huwa t-tbeġħid mir-raħal u l-għeluq tiegħu. Marija Grazzja wkoll issemmi dan il-punt meta lil Anġlu gġibu konxju li issa li “qsamt it-triq” (Ebejer 181) tista’ titbiegħed minn dak li jorbtok ma’ darek.

Kif imsemmi qabel, il-Maskerat jilgħab parti donnu l-kuxjenza ta’ kull min jinsab f’din it-triq mimlija azzjoni. Il-Maskerat, bil-maskra quddiem wiċċu, ma jridx jikxef l-identità tiegħu quddiem il-personaġġi l-oħra. Fl-aħħar tattieni att “Ineħhi l-maskra” (Ebejer 172). L-udjenza tarah, iżda l-karattri le. Jibqa’ jgħatti wiċċu minnhom u għalhekk l-identità ma tinkixifx. Dan jista’ jkun minħabba li huwa żmien il-Karnival jew inkella biex il-Maskerat ikun ir-rappreżentant tal-ipokrezija. F’waqtiet ikun qed ikanta u għalhekk juri ġesti ta’ xi hadd ferħan iżda meta fl-aħħar “ineħhi l-maskra” jkun hemm dubju huwiex qed “jonghos” jew “jolfoq” (Ebejer 172). Il-Maskerat stess donnu jagħti hjiel għal din l-ipokrezija meta jistqarr “Fil-Karnival mhux kulħadd wiċċ b’ieħor?” (Ebejer 135) Fl-aħħar tat-tielet att, “Jarmi l-maskra taħt il-ħajt tad-Dar il-Qadima” (Ebejer 193) biex donnu juri li għax spicċa l-Karnival m’hemmx bżonn ta’ iktar ipokrezija.

It-tema tal-ipokrezija tista’ tintrabat ukoll mal-punt li semmejt li l-aħwa “mhux dejjem jitekellmu kif jitekellmu ġewwa” (Ebejer 127). Jinħoloq ħajt bejn dak li jiġri bejn l-aħwa u dak li jseħħ ma’ dawk ta’ faċċata. Il-kliem mhux dejjem ikun l-istess u l-verżjoni tal-kliem tvarja skont lil min qed ikellmu dawn il-personaġġi. Xi drabi anki Liljana s-soru tispicċa tgħid dak li ma tixtieqx minħabba ħaddieħor, f’dan il-każ minħabba dawk ta’ faċċata. Tispicċa tgħid kliem li jmur kontra n-Nisranità tagħha, “Ma ngħidlekx kemm bgħadtha” (Ebejer 165) u “Is-sentimenti li wirtet mhuma xejn anqas ħorox minn dawk ta’ kelb...” (Ebejer 165). Kliem bħal dan ikollu jingħad minħabba l-lingwaġġ aħrax u intolleranti li tuża Manwela. Manwela tinsisti li ħaddieħor huwa “Bla qalb!” (Ebejer 175) u tipprova tiġġustifika lilha nniġfisha ma’ ħaddieħor, “U jien le? Jien x’jien? Tas-swat?” (Ebejer 175). Il-ħin kollu trid tkun f’attakk personali ma’ dawk tad-Dar il-Qadima, mal-Maskerat u mal-familjari tagħha wkoll.

Lil dawk ta' quddiemha tixtieq li kieku tneħħihom minn darhom biex tkun tista' tara l-Buskett. Kontinwament taħseb fuqhom u tara kif se tikkritikahom u tgħid kontra l-mod ta' għejiex tagħhom. Manwela tirreferi għalihom bħala nies "vulgari" (Ebejer 162). Il-Maskerat idejjaqha wisq. Tirreferi għalih bħala "xitan" (Ebejer 135) u "Dardira" (Ebejer 145) u turih biċ-ċar li ma tridux fit-triq tagħhom, wisq aktar f'darha, "Daqskemm jaħmluk widnejja!" (Ebejer 129). Ma' żewġha l-ħin kollu tuża kliem aħrax u ta' tgħajjir, "ċapsa" (Ebejer 151). Anġlu, madankollu jibqa' kalm u għalih, bħall-oħrajn, jgħaddi kolloxx għax "mhux il-Karnival?" (Ebejer 151). Fil-Karnival ir-rutina tas-soltu tinkiser u xi wħud jippruvaw imexxu kolloxx kif iridu huma bħal Marija Grazzja meta tgħid "Fil-Karnival, il-ħin kif irridu jien" (Ebejer 134). Marija Grazzja donnha hi s-simbolu tal-briju tal-Karnival flimkien mal-Maskerat. It-tnejn jidhru kuntenti f'dawn it-tlett ijiem minkejja li Marija Grazzja għandha kundizzjoni mentali minħabba sitwazzjoni li għaddiet minnha għoxrin sena ilu fl-istess żmien.

B'dan id-dramm li ttella' darba, nistgħu nanalizzaw it-tema ta' Ebejer li ried iwassal – tema li tressaqna lejn il-kontemporanjetà. Ebejer prova joħloq ambjent realistiku f'dawn is-snin għaliex issa Malta hija tal-udjenza, mhux aktar tad-dilettanti biss. Il-lingwaġġ kellu jkun jinftiehem sew għaliex hekk kienet il-ħtieġa f'dan il-perjodu ta' Ebejer. Fil-gazzetti lokali dehru għadd ta' riklami biex jippromwovu dan id-dramm. Dan kien drammi b'xogħol oriġinali ta' bniedem li jitqies bħala l-aqwa drammaturgu ta' pajjiżna. Minbarra r-riklami, ġew ukoll stampati artikli dwar il-hila li kellu Ebejer biex jagħti stampa tal-'Karnival' bil-mod tiegħu u joħloq personaġġi li jinterpretaw il-karattru tagħhom b'mod l-iżjed perfett.

Biblijografija

Ebejer, Francis. "Karnival." Ebejer, Francis. *Tliet drammi oħra: Vum-barala-zungarè; Metamornatal-Mellieħa; Karnival*. Malta: Valletta: Klabb Kotba Maltin, 1977. 126-193.

Din hija lista tal-artikli u r-riklami ta' fejn issemma d-dramm 'Karnival'.

L-Orizzont

30 ta' Settembru 1977, paġna 2

3 t'Ottubru 1977, paġna 3

5 t'Ottubru 1977, paġna 5

7 t'Ottubru 1977, paġna 5

25 t'Ottubru 1977, paġna 11

It-Torċa

2 t'Ottubru 1977, paġna 10

Il-Mument

18 ta' Settembru 1977, paġna 8

30 t'Ottubru 1977, paġna 7

Il-Ħajja

12 t'Ottubru 1977, paġna 5

Lehen is-Sewwa

15 t'Ottubru 1977, paġna 9

Times of Malta

3 ta' Ottubru 1977, paġna 2

4 ta' Ottubru 1977, paġna 7

5 ta' Ottubru 1977, paġna 2

The Sunday Times of Malta

11 ta' Settembru 1977, paġna 22

2 ta' Ottubru 1977, paġna 21

16 ta' Ottubru 1977, paġna 21